

Arnela Nanić¹

MALA I SREDNJA PODUZEĆA KAO NOSILAC RAZVOJA PRIVREDE EUROPSKE UNIJE

SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES AS HEAD OF BUSINESS OF THE EUROPEAN UNION

Abstract

Small and medium enterprises as the main generators of employment and economic development play a key role in the economy of the European Union. According to official statistics the EU about 99.8% of them are just small and medium enterprises, and thus make a priority of economic development. Their significance is particularly reflected in the fact that the European Commission has identified this sector as a generator of growth and employment, which is especially important in times of crisis. Many local businessmen in a crisis they see a chance to realize their business idea. The purpose of this paper is to point out the role and importance of SMEs in the EU, and give an overview of the strategic documents and action plans, as well as instruments for financing and incentives for the development of small and medium enterprises. Development of small and medium enterprises in the EU economy increases employment, encourages economic growth and ensure economic stability.

Keywords: *SME, EU, economic growth, employment.*

Sažetak

Mala i srednja poduzeća kao osnovni generatori zapošljavanja i razvoja privrede imaju ključnu ulogu u privredi Europske unije. Prema službenoj statistici EU oko 99, 8% poduzeća čine upravo mala i srednja poduzeća, te tako čine prioritet razvoja cjelokupne privrede. Njihov se značaj posebno ogleda u činjenici da Europska komisija upravo ovaj sektor privrede prepoznaje kao glavne generatore razvoja privrede i rasta zapošljavanja, što je posebno važno u kriznim periodima. Mnogi domaći poduzetnici u krizi su zapravo vidjeli šansu za ostvarenje svoje ideje pokretanjem biznisa i korištenjem prirodnih bogatstava. Svrha ovog rada jeste ukazati na ulogu i značaj malih i srednjih poduzeća u ukupnoj privredi EU, te dati pregled strateških dokumenata i akcionih planova, kao i instrumenta finansiranja i poticajnih sredstava koji su od ključnog značaja za razvoj malih i srednjih poduzeća u EU. Razvojem malog i srednjeg poduzetništva koje zauzima ključno mjesto u strukturi privrede EU

---

¹ Univerzitet u Bihaću, Ekonomski fakultet, Pape Ivana Pavla II, br.2., 77000 Bihać, FBiH, arnelakazaferovic@hotmail.com

jača ukupna snaga privrede, povećava se zaposlenost što utječe na povećanje stepena nezavisnosti i stabilnosti ekonomije zemlje.

Ključne riječi: Mala i srednja poduzeća, EU, razvoj.

UVOD

Kada govorimo o malom poduzetništvu u EU treba napomenuti da su postojale velike razlike među državama u definiranju malih i srednjih poduzeća, pa je Europska komisija preporučila državama članicama, Europskoj investicijskoj banci, te Europskom investicijskom fondu upotrebu jedinstvenih kriterija za definiranje preporuke. Ta definicija nastala je kombinovanjem sljedećih nekoliko kriterija:

- ✓ Broj zaposlenih
- ✓ Godišnji obim prodaje
- ✓ Prosječni obim aktive poduzeća
- ✓ Samostalnost u odlučivanju (kontrola od strane drugih ne smije biti veća od 25%)

Prema Preporuci² Komisije poduzećem se smatra svaki subjekt uključen u ekonomsku aktivnost, bez obzira na pravnu formu. Ovo uključuje, posebno, osobe koje se same zapošljavaju i porodične biznise koji se bave obrtom ili drugim aktivnostima, i partnerstva i udruženja koja su redovno uključena u ekonomske aktivnosti. Prema zakonodavstvu i preporukama Komisije EU glavni faktori koji određuju da li je neko poduzeće MSP ili ne su: broj zaposlenih i ukupan promet ili ukupan iznos bilanse. Razlikujemo sljedeće kategorije:

- Kategorija mikro, malih i srednjih poduzeća sastoji se od poduzeća koja zapošljavaju manje od 250 osoba i čiji godišnji promet ne prelazi 50 miliona eura, i/ili ukupna godišnja bilanca ne prelazi 43 miliona eura.
- U kategoriji MSP, malo poduzeće je ono koje zapošljava manje od 50 osoba i čiji godišnji promet i/ili ukupna godišnja bilanca ne prelazi 10 miliona eura.
- U kategoriji MSP-a, mikro poduzeća čine je ono koje zapošljava manje od 10 osoba, i čiji godišnji promet i/ili ukupna godišnja bilanca ne prelazi 2 miliona eura.

Tabela 1.: Kategorije male privrede u EU

Kategorija poduzeća	Broj zaposlenika	Promet	Ukupan iznos bilance
Srednje	< 250	≤ 50 mil. eura	≤ 43 mil. eura
Malo	< 50	≤ 10 mil. eura	≤ 10 mil. eura
Mikro	< 10	≤ 2 mil. eura	≤ 2 mil. eura

Izvor.: Commission regulation (EC) No 70/2001

1. Uloga i značaj malih i srednjih poduzeća u EU

² COMMISSION RECOMMENDATION of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises (notified under document number C(2003) 1422) (Text with EEA relevance) (2003/361/EC), Official Journal of the European Union

Stalni izazov poduzetnika svakako je postati i ostati konkurentan i odgovoriti na konstantne promjene koje se dešavaju u okruženju. EU ima za cilj stvaranje najkonkurentnije privrede na svijetu utemeljene na znanju i inovacijama. Svjesna značaja i uloge malih i srednjih poduzeća, prvenstveno kao glavnih inovatora i izvora zaposlenosti, EU konstantno unaprijeđuje i naglašava politike koje pomažu razvoj malog i srednjeg poduzetništva. Upravo mala i srednja poduzeća predstavljaju samo srce ekonomije jer su ona glavni izvor zapošljavanja, inovativnosti, dinamičnosti i kontinuiteta i rasta uopće. MSP sektor u EU definiran kao sektor koji ima manje od 250 zaposlenih, koji je samostalan od većih kompanija i čiji godišnji prometom ne prelazi 50 miliona eura, a ukupni godišnji bilans ne prelazi 43 miliona eura.

Svjesna značaja i uloge malih i srednjih poduzeća koja čine osnovicu poduzetništva i razvoja, Europska unija promovira inovativnost kao osnovu zdravih malih i srednjih poduzeća i konkurentske prednosti istih, te daje sve veći naglasak razvojnim politikama, kao i razvoju poduzetničkog kapaciteta ovog sektora. Europska unija ima za cilj stvaranje konkurentnog, dinamičnog, inovativnog i zdravog poduzetništva utemeljenog na znanju i osbosobljenog za održiv ekonomski rast i razvoj.

Male tvrtke generator su novih radnih mjesta, inovacija, gospodarske dinamičnosti i jačega društvenog uključivanja u Europsku uniju. Ista čine 99,8% svih tvrtki u EU, nasuprot 43.000 velikih poduzeća koja su činila samo 0,2% ukupnog broja poduzeća. Godine 2007. u Europskoj uniji (EU-27) poslovalo je preko 20 milijuna malih i srednjih poduzeća (MSP) koja su zapošljavala oko 75 milijuna ljudi (2/3 zaposlenog stanovništva Unije); njih oko 30% ističe rast kao svoj glavni cilj, kao i administrativne troškove za 25% do 2012. godine. To bi moglo povećati europski BDP za dodatnih 150 milijardi eura čime bi se ostvario porast u BDP-u od 1,5%.³ Najveći broj poduzeća na koja posluju na području Europske unije registrovana su upravo kao mala i srednja poduzeća. Prema podacima Europske komisije⁴ Čak 99% preduzeća, od preko 200 miliona preduzeća, su male i srednje veličine. Od toga 93% su ona najmanja, takozvana mikropreduzeća, koja imaju do deset zaposlenih. To je osnovni razlog što MSP predstavljaju glavni izvor zapošljavanja radne snage, i predstavljaju veoma važan izvor stvaranja bogatstva u EU.

Politika EU na području malog i srednjeg poduzetništva može se svesti na osam osnovnih ciljeva⁵:

- Otklanjanje prepreka administrativnog, financijskog i pravnog karaktera
- Poticati integraciju malih i srednjih poduzeća u jedinstveno tržište
- Pružati pomoć malim i srednjim poduzećima u cilju korištenja programa EU-e, posebno onim slabije razvijenim
- Pružati podršku svim uslugama koje su u funkciji razvoja malih i srednjih poduzeća
- Promovirati zajedništvo, saradnju i partnerstvo
- Pružati pomoć pri nabavi kapitala
- Unaprijediti kvalitet menadžerskog djelovanja u malim i srednjim poduzećima
- Prilikom formiranja novih normi uzeti u obzir iskustva malih i srednjih poduzeća

Mala i srednja poduzeća ključna su za stvaranje snažnijeg rasta, novih i boljih radnih mjesta, što su dva najvažnija cilja Lisabonske strategije. Ona predstavljaju najveći izvor radnih mjesta, poduzetničkih vještina, inovacija kao i ekonomske i socijalne kohezije u Europskoj uniji. Povećanom učinkovitošću i inovacijama u poduzećima na području

³ Kutnjak, G.: **Europska unija u funkciji poticanja i razvoja malog i srednjeg poduzetništva**, Poslovna izvrsnost, Zagreb, god.IV (2010), br.3., p.82

⁴ Eurobarometar Team of the European Commission, (2007 :7)

⁵ http://europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy

organizacije, procesa, proizvoda, usluga ili tržišta jača se konkurentna snaga gospodarstva. Ovaj proces potrošačima donosi prednost u vidu povećanog izbora i nižih cijena proizvoda i/ili usluga⁶

Činjenica je da su poduzetnici u EU u svom poslovanju suočeni s brojnim preprekama. Kao najveći problemi ili prepreke s kojima se susreću mala i srednja poduzeća ističu se: ograničena i nedovoljna potražnja, razna ograničenja administrativnog karaktera, nedostatak kvalificirane radne snage, nerazvijena infrastruktura, ograničen pristup finansiranju, problemi u primjeni novih tehnologija, nekvalificiran menadžment, neprofitabilnost sektora MSP, nekoordiniranost politika pri stvaranju povoljnog poduzetničkog okruženja, nepovoljno politiko okruženje, nerazvijenost financijskih tržišta za zadovoljavanje potreba MSP, te mito i korupcija.

EU potiče rast malih i srednjih poduzeća kako bi stimulirana njihove potencijale u smjeru implementacije inovativnih porjekata, te tako podstiče i sam rast i razvoj ovog sektora. Aktuelna financijska kriza nije zaobišla ni ovaj sektor privrede, pa tako brojni izvještaji Evropske komisije govore o problemima s kojima se suočavaju mala i srednja poduzeća: nedostatak financijskih sredstava, nedostatak informacija, slaba upućenost u procedure javne nabavke, visoki administrativni troškovi, problemi s pronalaženjem inopartnera i slično.

Uzimajući u obzir navedene činjenice možemo zaključiti da se najvažnija uloga i značaj malog i srednjeg poduzetništva EU ogleda u činjenici da su upravo mala i srednja poduzeća generatori zapošljavanja i cjelokupnog razvoja privrede. Značaj ovog sektora privrede u EU vidljiv je iz sljedećih činjenica: Mala i srednja poduzeća lakše se i brže prilagođavaju promjenama u okruženju; Ovaj sektor zapošljava više od dvije trećine ukupno zaposlenih u EU; statistika pokazuje da se u posljednjih nekoliko godina broj zaposlenih u malim poduzećima povećao dok se u velikim poduzećima smanjuje broj zaposlenih; veliki broj ovih poduzeća orijentisan je rastu i uključen u globalne tokove poslovanja.

2. Statistika MSP u EU

Prikupljanje, analizu i obradu statističkih podataka koji se odnose na Europsku uniju obavlja Statistički ured Europskih zajednica – Eurostat. Naime, Eurostat prikuplja, i objavljuje službenu statistiku država članica, država izvan EU, te međunarodnih organizacija kako bi institucijama EU i široj javnosti pružiopouzdana i objektivne informacije, te na taj način omogućio usporedbu i prikaz promjena u Europi. Na službenoj stranici Eurostata⁷ mogu se pronaći sve najznačajnije statističke informacije, baze podataka i elektronske publikacije o EU.

Prema službenoj statistici EU, velika većina (99,8%) od ukupnog broja poduzeća EU-27 su mala i srednja poduzeća. U ukupnom broju malih i srednjih poduzeća najviše je mikro poduzeća, pa ovaj dio zapošljava i najveći broj radnika. Prema podacima službene statistike EU, stanje u sektoru malih i srednjih poduzeća EU prikazano je u tabeli 2 i 3

Tabela 2. Struktura SME u EU

	Broj poduzeća (u mil.)	Broj zaposlenih (u mil.)	Ostvarena vrijednost	Efikasnost rada (u 1000 e po osobi)
Sva poduzeća	21,0	135,8	6176	45,5

⁶ Škrtić, M.; Mikić, M. (2006). Gospodarsko značenje hrvatskoga poduzetništva – šanse i zamke, *Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu*, Vol. 4., p. 191-203.

⁷ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/> (20.1.2013.)

Sva mala i srednja poduzeća	20,9	90,6	3617	39,9
<i>Mikro</i>	19,3	39,3	1348	34,3
<i>Mala</i>	1,4	27,9	1147	41,2
<i>Srednja</i>	0,2	23,4	1122	47,9
Velika	0,0	45,2	2559	56,6

Izvor: prilagođeno prema *Key figures on European business with a special feature on SMEs*, Eurostat, 2011., p.11.

Tabela 3. Procentualna struktura SMEs u EU

	Broj poduzeća (%)	Broj zaposlenih (%)	Ostvarena vrijednost (%)	Efikasnost rada (%)
Sva poduzeća	100	100	100	100
Sva mala i srednja poduzeća	99,8	66,7	58,6	87,8
<i>Mikro</i>	92,0	29,0	21,8	75,3
<i>Mala</i>	6,7	20,5	18,6	90,5
<i>Srednja</i>	1,1	17,2	18,2	105,3
Velika	0,2	33,3	41,4	124,5

Izvor: prilagođeno prema *Key figures on European business with a special feature on SMEs*, Eurostat, 2011., p.11.

Iz prethodnih tabela je jasno da najveći broj poduzeća EU jesu upravo mala i srednja poduzeća koja čine čak 99,8% poduzeća EU. U ukupnom broju MSP-a najveće učešće imaju mikro poduzeća koja zapošljavaju manje od 10 radnika - čak 92%, zatim mala poduzeća 6,7%, srednja poduzeća 1,1, %. Najmanji dio u uknoj strukturi svih poduzeća otpada na velika poduzeća, svega 0,2%, ali s druge strane, ova poduzeća ostvaruju najveću ukupnu vrijednost čak 41,4% i vrijednost po osobi 124,5%. Kada je u pitanju zapošljavanje jasno je da su mala poduzeća osnovni izvor zapošljavanja u EU. Tako sva mala i srednja poduzeća zapošljavaju 66% ukupnog broja zaposlenih u EU, od toga 29 % je zaposleno u mikro poduzećima, 20,5% u malim poduzećima, a u srednjim poduzećima zaposleno je 17,2 % radnika. U velikim poduzećima zaposleno je 33,3% od ukupnog broja zaposlenih.

Kada govorimo o različitim oblastima poslovanja MSP-a u EU stanje je sljedeće: najveći broj čine MSP koje se bave trgovinom na veliko i malo čak 27%, zatim trgovina nekretninama, iznajmljivanje i druge usluge 22%, MSP koja se bave proizvodnjom čine 13% u ukupnoj strukturi, zatim mSP u građevinarstvu 11%, a namanje je MSP-a u oblasti finansijskih, zdravstvenih i socijalnih usluga⁸.

3. Ključni domkumenti i strategije EU

⁸ Observatory of European SME - Analytical report, Flash Eurobarometar, European Commission, p.8.

Brojni su dokumenti i strategije koje govore o pravilima i principima poslovanja, te planovima za budućnost EU. U ovom dijelu izdvojit ćemo i obraditi samo one najvažnije, a to su: Akcijski plan za poduzetništvo - Small business act za Evropu, Povelja EU za mala i srednja poduzeća, Lisabonska strategija i Strategija Evropa 2020.

3.1 „Small bussines Act za Evropu - „Think small first“

Kao rezultat brojnih javnih konsultacija o „Zelenoj knjizi o poduzetništvu“ Europska komisija objavila je 2004.god. tzv. Akcijski plan – europski program za poduzetništvo fokusiran na pet osnovnih područja: poduzetništvo, poticaji za posuzetnike, rast i konkurenstnost, finansiranje MSP-a i smanjenje administrativnih troškova. Tako je Akcijski plan formiran da definira strateški okvir za poticanje poduzetništva. Osnovni je cilj Akcijskog plana ohrabriti što više ljudi da se počnu baviti poduzetništvom i obezbjediti im pomoć za napredovanje u poslu.

„Think small first“ – što bi u prevodu značilo „prvo misliti na malo“ je dokument koji odražava političu volju i želju Europske komisije da prizna značajnu ulogu koju mala i srednja poduzeća imaju u privredi EU. Ovdje se prvi put na jednom mjestu prezentira sveobuhvatan politički okvir za mala i srednja poduzeća u EU i svim njenim članicama. Posebna značaj ovog sektora ogleda se u činjenici da su dvije trećine radnih mjesta u EU kreirana upravo u malim i srednjim poduzećima.

Na osnovu ovog načela „prvo misliti na malo“ EU formira pravila o pomoći države ovom sektoru privrede, uzimajući u obzir njihove zahtjeve, potrebe i želje. Osnovni prioriteti politika podrške su: promoviranje poduzetništva i poduzetničkih vještina, olakšavanje pristupa malih i srednjih poduzeća tržištima, unapređenje potencijala za rast malih i srednjih poduzeća jačanjem kapaciteta, te usmjeravanjem ka inovacijama. Tako „Small business Act“ ima za cilj trajno poboljšanje ukupne politike pristupa poduzetništvu, tako što će ugraditi princip „Think Small First“ u stvaranje cjelokupne politike poslovanja. Primjenjujući ovaj princip u svim sferama poduzetničkog života EU rješava probleme koji ometaju razvoj malog i srednjeg poduzetništva.

„Small Business Acta“ odnosi se na sva samostalna poduzeća koja imaju manje od 250 zaposlenih, a takva poduzeća u EU čine oko 99% ukupnog broja poduzeća. Ovaj dokument temelji se na 10 osnovnih principa čijom će se primjenom stvoriti jednaki uslovi za mala i srednja poduzeća i poboljšati pravno okruženje u cijeloj EU. Set od 10 principa sadržanih u „Small Business Acta“ uključuje sljedeće⁹:

1. *Stvoriti okruženje u kojem mali poduzetnici i obiteljeska poduzeća mogu brzo napredovati i biti nagrađena*
2. *Osigurati poštenim poduzetnicima koji su se suočili sa stečajem da brzo dobiju drugu šansu za uspjeh*
3. *Dizajnirati pravila u skladu sa „Small Business First“ principima*
4. *Postaviti javnu upravu tako da odgovara potrebama malih is rednjih poduzeća*
5. *prilagoditi alate javne uprave potrebama MSP-a: olakšati sudjelovanje malih i srednjih poduzeća u javnim nabavkama i omogućiti im lakše korištenje sredstava državne podrške.*
6. *Olakšati malim i srednjim poduzećima pristup finansiranju i razviti pravno i poslovno okruženje koje podupire pravovremene isplate u poslovnim*

---

⁹ Više o tome vidjeti: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0394:FIN:EN:PDF> (12.1.2013.)

transakcijama

7. *Pomoći MSP-a da bolje koriste mogućnosti koje im nudi jedinstveno tržište*
8. *provirati unapređenje vještina u MSP-a i sve oblike inovativnosti*
9. *omogućiti MSP-a da pretvore izazove okruženja u prilike*
10. *Ohrabriti i podržavati MSP-a da iskoriste priliku za širenje i rast tržišta*

3.2. Europska povelja za mala i srednja poduzeća

Europska povelja o malim poduzećima je dokument koji je usvojilo Europsko vijeće na sastanku na vrhu Santa Maria de Feirai 2000.godine. Povelja poziva države članice i Europsku komisiju da poduzmu akcije radi podupiranja malih i srednjih poduzeća u sljedećim područjima: obrazovanje i osposobljavanje, pokretanje posla, zakonodavni okvir, dostupnost vještina, bežični pristup, porezi, tehnološki kapaciteti, modeli za e-posao i vrhunska potpora malim poduzećima, snažno i djelotvorno zastupanje interesa malih poduzetnika na razini Europske unije i država članica. Povelja odražava privrženost europske unije malom i srednjem poduzetništvu kao najvažnijem izvoru novih radnih mjesta, inovativnosti, gospodarske dinamike i socijalne uključenosti. Bosna i Hercegovina je, kao i ostale zemlje zapadnog Balkana, pristupila Europskoj povelji o malim i srednjim poduzećima za vrijeme održavanja sastanka na vrhu u Solunu 2003.godine.¹⁰

Evropsko vijeće usvojilo je 2000. godine Povelju za mala preduzeća (European Charter for Small Businesses) pozivajući države članice i Komisiju da podrže mala preduzeća. Povelja je, ustvari, dokument čijim se potpisivanjem preuzimaju načela Europske unije u stvaranju povoljnog okruženja za razvoj MSP-a, educiranje budućih poduzetnika i uključivanje mladih u poduzetničke aktivnosti. Ova povelja odnosila se na deset osnovnih područja:

➤ *Obrazovanje i osposobljavanje za poduzetništvo*

EU će njegovati poduzetnički duh, znanje i nove vještine poduzetnika. Obrazovni sistem treba se usmjeriti na pružanje specifičnih znanja iz ove oblasti. Trebalo bi poticati mlade da se uključe u poduzetništvo i pružati im potrebna znanja o poduzetništvu kroz razne programe obuke.

➤ *Jeftinije i brže osnivanje poduzeća*

Troškove osnivanja poduzeća treba svesti na minimum, pojednostaviti procedure osnivanja, skratiti vremenski rok za registraciju, smanjiti ulazne barijere i omogućiti elektronsku registraciju.

➤ *Veća kvaliteta zakonodavstva i bolja regulacija*

Propise je potrebno pojednostaviti tamo gdje je to moguće kako bi zakonodavstvo bilo što efikasnije.

➤ *Raspoloživost profesionalnih i poduzetničkih vještina*

Usmjeriti obrazovne institucije da u ponudi imaju pružanje znanja vještina prilagođenih potrebama male privrede, konstantno usavršavanje znanja i konsultacije.

➤ *Poboljšanje online pristupa*

Uvesti online komunikaciju u malih i srednjih poduzeća a javnim vlastima, kako bi se smanjili troškovi i povećala efikasnost saradnje

➤ *Jačanje kroz korištenje prednosti koje pruža jedinstveno tržište*

Stvaranje jedinstvenog europskog tržišta prilagođenog malim i srednjim poduzećima. Primjenjujući europske propise iz oblasti konkurentnosti stvoriti lojalnu konkurenciju na unutrašnjem tržištu, te ukloniti prepreke u trgovini.

---

¹⁰ **Pojmovnik europskih integracija**, Direkcija za europske integracije, Sarajevo, 2010.god., p.71.

➤ *Prilagodavanje poreskog i financijskog sistema*

Neophodno je izvršiti usklađivanje poreskih sistema kako bi se olakšalo samo osnivanje poduzeća, ali i njegov daljnji rast i razvoj.

➤ *Jačanje tehnološkog kapaciteta malog poduzetništva*

Osposobiti mala i srednja poduzeća da koriste savremene tehnologije i tako povećaju svoju efikasnost. Širenje tehnoloških znanja među mladim poduzetnicima i sposobnost poduzetnika da odaberu i usvoje nove tehnologije povećava njihovu konkurentsku prednost.

➤ *Usvajanje uspješnih e-biznis modela*

➤ *Efikasno zastupanje poduzetničkih interesa na nacionalnoj i EU razini*

Povelja obvezuje zemlje potpisnice na sistematično praćenje, vrednovanje i uspoređivanje godišnjeg napretka razvoja malog i srednjeg poduzetništva. Ona obuhvaća sva pitanja koja se odnose na problematiku malog gospodarstva, u rasponu od zakonske regulative do edukacije. Poveljom se nastoji unaprijediti suradnja u nizu područja ključnih za europsko malo poduzetništvo.¹¹ Najvažniji principi Povelje su¹²:

1. *Postoji svijest o dinamičnosti i sposobnosti malih poduzeća u iznalaženju novih odgovora na potrebe tržišta i otvaranju radnih mjesta;*
2. *Naglašava se važnost malih poduzeća u procesu poticanja socijalnog i regionalnog razvoja, pružanjem primjera inicijative i predanosti;*
3. *Prepoznaje se da je poduzetništvo važna i produktivna vještina, na svim razinama odgovornosti;*
4. *Pozdravljaju se uspješna poduzeća, koja zaslužuju primjerenu nagradu;*
5. *Uzima se u obzir da je neuspjeh neizbježna popratna pojava svake odgovorne inicijative i preuzimanja rizika, te da ga treba shvatiti isključivo kao priliku za napredovanje kroz učenje;*
6. *Prepoznaju se vrijednosti znanja, predanosti i fleksibilnosti u novoj ekonomiji.*

3.3. Lisabonska strategija

Ključni dokument Europske unije u poticanju razvoja poduzetništva jeste tzv. Lisabonska strategija. Europsko vijeće je u martu 2000.god. odredilo je osnovni cilj EU: postati najkonkurentnija i najdinamičnija privreda na svijetu, utemeljena na znanju, te sposobna da održi ekonomski rast, s najvećom stopom zaposlenosti, te sposobna za održiv ekonomski rast. Kako bi se ostvario jasno definiran cilj u martu 2000.god. usvojena je tzv. Lisabonska strategija ili Lisabonska agenda. Strategija je razvijana i dopunjavana na sastancima Europskog vijeća koji su uslijedili. Lisabonska strategija, čiji je osnovni cilj stvaranje konkurentnijeg i dinamičnije ekonomije svijeta zasniva se na tri osnovna segmenta¹³:

1. **Ekonomski segment** kojim se priprema tranzicija prema konkurentnom, dinamičnom i na znanju zasnovanom gospodarstvu. Naglasak je na potrebi stalnih prilagodbi promjenama u informacijskom društvu te u poticanju razvoja i istraživanja.
2. **Socijalni segment** usmjeren je na modernizaciju europskoga socijalnog modela. To se postiže ulaganjem u ljudske resurse i borbom protiv socijalne isključivosti. Od država članica očekuje se da investiraju u obrazovanje i osposobljavanje te da provode aktivnu politiku zapošljavanja, čime bi se olakšao put prema gospodarstvu utemeljenom na znanju.

¹¹ http://www.mvep.hr/.../Analiticki_europska_povelja_malo_gospodarstvo (12.12.2012.)

¹² <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/best-practices/charter/>

¹³ Kesner-Škreb M.: **Lisabonska strategija**, Financijska teorija i praksa 31 (4), 2007., p. 441-443

3. Ekološki segment koji je naknadno usvojen na sastanku Europskog vijeća u Goteborgu u lipnju 2001. godine upozorava na činjenicu da gospodarski rast treba uskladiti s razumnom upotrebom prirodnih resursa.

Konkretnije, prema Lisabonskoj strategiji, jačanje konkurentnosti Unije temelji se na sedam ciljeva, a to su:¹⁴

- 1) Šire i učinkovitije korištenje novih informacijskih tehnologija;
- 2) Stvaranje europskog prostora za istraživanje i inovacije;
- 3) Dovršetak izgradnje jedinstvenoga unutarnjeg tržišta EU;
- 4) Stvaranje učinkovitih i integriranih financijskih tržišta;
- 5) Jačanje poduzetništva poboljšanjem i pojednostavljenjem regulatornog okruženja poduzeća;
- 6) Jača socijalna kohezija utemeljena na promicanju zapošljavanja;
- 7) Unapređenje vještina i modernizacija sustava socijalne zaštite;
- 8) Održivi razvoj koji bi osigurao dugoročnu kvalitetu života.

Dakle, u postizanju osnovnog cilja – stvaranje nadinamičnije i konkurentnije ekonomije Lisabonska strategija zagovara ulaganje u istraživanje i razvoj ljudskih resursa, ulaganje u obrazovanje, i informatizaciju društva, uklanjanje prepreka stvaranju jedinstvenog ekonomskog tržišta, poticanje mladih poduzetnika i inovativnosti u poduzetništvu. U izvještajima o napretku iz 2005.god. o provođenju ove Strategije uočen je neuspjeh Lisabonske strategije. Razlog neuspjeha bio je posljedica preobimnog programa i preširoko definisanih ciljeva. Nije bilo sasvim jasna podjela odgovornosti između država članica i EU. Nakon provedenih analiza naglasak je stavljen na obrazovanje, inovacije i jačanje ljudskog kapitala i potencijala rasta. Prioriteti su preusmjereni na rast i zapošljavanje.

3.4. Strategija „Europa 2020“

Strategija novog desetljeća koja je zamijenila Lisabonsku strategiju, Strategija „Europa 2020“ preciznije određena kao *strategija za pametan, održiv i uključiv rast* nastala je kao strategija koja će omogućiti izlaz iz ekonomske krize i pripremiti privredu za novo desetljeće. *Europa 2020*¹⁵ ističe tri međusobno povezana prioriteta :

- Pametan rast: razvoj ekonomije baziran na znanju i inovacijama
- Održiv razvoj: promovira efikasiju upotrebu resursa, „zelenija“ i konkurentnija
- Rast uključivosti (poticanjem visoke zaposlenosti povećanjem sudjelovanja na tržištu, te isporuka socijalne i teritorijalne kohezije)

Prema riječima predsjednika Europske komisije José Manuel Barrosa „*Europa 2020* obuhvaća ono što moramo učiniti danas i sutra kako bismo vratili gospodarstvo EU-a na pravi put. Kriza je razotkrila temeljne probleme i neodržive trendove koje više ne možemo ignorirati. Moramo se odlučno pozabaviti našim slabostima te iskoristiti naše mnogobrojne jake strane. Moramo stvoriti novi ekonomski model koji će se temeljiti na znanju, privredi s niskom emisijom ugljičnog dioksida i visokom razinom zaposlenosti“.

Iako je na početku bila zamišljena kao nastavak Lisabonske strategije, Europa 2020 uvela je i nekoliko novih ciljeva, tako da umjseno dva dosadašnja sadrži pet ključnih ciljeva. Kao ključni ciljevi Strategije izdvajaju se:

- Stopa zaposlenih u dobi od 20-64 godine trebala bi se povećati sa sadašnjih 69% na barem 75%, naglašavajući potrebu za većom uključenosti žena i strajnih radnika.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ EUROPE 2020 - A strategy for smart, sustainable and inclusive growth, European Commission, Brussels, 3.3.2010 COM(2010) 2020, p.3.

- Izdvajanje 3% od ukupne vrijednosti BNP-a EU-a za nauku i istraživanja
- Ispunjavanje tzv 20/2020 klimatskih i energentskih ciljeva. Prije svega misli se na smanjenje emisije stakleničkih plinova u atmosferu za najmanje 20% u odnosu na 1990.godinu; Povećati udio obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji
- Smanjenje broja učenika koji prekidaju svoje školovanje na 10%, te barem 40% s fakultetskom diplomom.
- Smanjiti broj Europljana koji žive ispod linije siromaštva za 25%, te podizanje iz siromaštva preko 20 miliona ljudi

Uspjeh strategije Europa 2020 najviše će ovisiti o spremnosti država članica (i budućih članica) da ju prihvate kao vlastiti nacionalni program. Kriza je jasno pokazala da ne postoji alternativa hvatanju koraka s najkonkurentnijim svjetskim gospodarstvima. Stoga se može očekivati da će se u idućem desetljeću države članice koje su do sada neadekvatno provodile lisabonske ciljeve naći pod velikim pritiskom institucija EU-a i država članica koje su u tome uspješne.¹⁶

ZAKLJUČAK

Mala i srednja poduzeća kao temeljni stub razvoja privrede i zapošljavanja u zemljama EU imaju veliki značaj u privredi EU. Jasno se da u ukupnoj privrednoj strukturi najveći dio, tačnije 99,8% čine upravo mala i srednja poduzeća, te je njihova uloga nesporna. Bitno je napomenuti da EU pruža značajnu podršku ovom sektoru i upravo ga i određuje kao okosnicu razvoja privrede. Upravo zbog toga EU nudi brojne programe podrške namjenjene isključivo malim i srednjim poduzetcima, npr. za istraživanje, inovacije, jačanje konkurentnosti i slično. Brojni su dokumenti i strategije koji se odnose upravo na razvoj ovog sektora i jasno preciziraju planove i mjere koje treba poduzeti kako bi se stvorila još bolja poslovna klima za malo poduzetništvo. EU će nastaviti sa ulaganjem u ovaj sektor privrede, jer od njega zavisi cjelokupan rast i razvoj. Mala i srednja poduzeća su snaga i stub razvoja privrede EU.

LITERATURA:

1. COMMISSION RECOMMENDATION of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises (notified under document number C(2003) 1422) (Text with EEA relevance) (2003/361/EC), Official Journal of the European Union
2. Commission regulation (EC) No 70/2001
3. Kutnjak, G.: **Europska unija u funkciji poticanja i razvoja malog i srednjeg poduzetništva**, Poslovna izvrsnost, Zagreb, god.IV (2010), br.3.
4. Eurobarometar Team of the European Commission, (2007 :7)
5. Škrtić, M.; Mikić, M. (2006). **Gospodarsko značenje hrvatskoga poduzetništva – šanse i zamke**, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, Vol. 4., p. 191-203.
6. **Key figures on European business with a special feature on SMEs**, Eurostat, 2011.
7. **Observatory of European SME - Analytical report**, Flash Eurobarometar, European Commission
8. **Pojmovnik europskih integracija**, Direkcija za europske integracije, Sarajevo,

---

¹⁶ Butković H.-Samardžija V.: **From the Lisbon strategy to Europe**, Institute for International Relations – IMO, Zagreb, 2010., p.26.

2010.god.

9. Kesner-Škreb M.: **Lisabonska strategija**, Financijska teorija i praksa 31 (4), 2007.
10. **EUROPE 2020 - A strategy for smart, sustainable and inclusive growth**, European Commission, Brussels, 3.3.2010 COM(2010) 2020.
11. Butković H.-Samardžija V.: **From the Lisbon strategy to Europe**, Institute for International Relations - IMO, Zagreb, 2010.
12. http://europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy
13. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0394:FIN:EN:PDF>
14. http://www.mvep.hr/.../Analiticki_europska_povelja_malo_gospodarstvo (12.12.2012.)
15. <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/best-practices/charter/>